

Dit is de nieuwsbrief van het project WEL in ontwikkeling (WEL). Dit project sluit aan bij het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en wil nieuwe beweging creëren in situaties die zijn vastgelopen of waarin jeugdigen zich onvoldoende kunnen ontwikkelen. 116 Samenwerkingsverbanden passend onderwijs hebben subsidie ontvangen voor dit project en zijn aan de slag gegaan voor en met ten minste vijf jeugdigen.

In deze nieuwsbrief een interview met Carla Harbers, teamleider van het Samenwerkingsverband Oss e.o. Zij volgde de reisleidersopleiding en zag daar het belang van het scheiden van rollen. 'Het werkt heel sterk als degene die het dichtst bij de jongere staat zich bezighoudt met de inhoud en een ander het werkatelier leidt.' Liane Sloos is een van de adviseurs passend onderwijs van het Samenwerkingsverband VO Delft die de reisleidersopleiding volgden. Samen met ondersteuningscoördinator Carina Hulspas van de school vertelt zij hoe het gedachtegoed van WEL in een van de scholen in praktijk wordt gebracht. En het samenwerkingsverband PPO Doetinchem slaagt erin voor de vijf jonge WEL-kinderen in een behandelsetting onderwijs en didactiek toe te voegen aan de intensieve zorg en ondersteuning. Projectleider Rian Helmink praat ons bij.

Tijdens het drukbezochte landelijk werkatelier van 9 oktober jl. gingen deelnemers aan tafels in gesprek rond acht thema's. Dit leverde veel inspiratie op waarover verschillende aanwezigen na afloop voor de camera vertelden. Henriët Speth van het Samenwerkingsverband Almere is een van hen. Bekijk haar filmpje via de link.

En goed nieuws: de handreiking Onderwijs buiten de school is klaar! Lees hierover verderop in de nieuwsbrief.

Tot slot uiteraard weer de agenda voor trainingen en bijeenkomsten in 2025.

We wensen jullie veel leesplezier, fijne feestdagen en alvast een mooi 2025!

De projectpartners [Gedragswerk](#), [Ingrado](#) en [het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd](#) ontvangen graag suggesties en input voor deze nieuwsbrief. In steeds meer regio's is ontwikkeling. Laat van je horen en inspireer elkaar!

ONDERWIJS BUITEN DE SCHOOLMUREN KAN WEL!

Een jeugdige leert en ontwikkelt 24/7. Naast thuis is school de belangrijkste plek om te leren en ontwikkelen. Essentieel is dan ook dat school positief betrokken blijft bij elke jeugdige, ook als de jeugdige (even) niet naar het schoolgebouw kan komen. In de handreiking [Onderwijs buiten de schoolmuren](#) staat HOE school ook buiten de schoolmuren betrokken kan en mag zijn bij elke jeugdige om leren en ontwikkelen mogelijk te maken.

Onderwijs buiten de schoolmuren – leerkracht op de fiets is ook een van de thema's die besproken werden aan een tafel tijdens het landelijke werkatelier van WEL op 9 oktober jl.

Samenvatting van de opbrengst:

- Leren hoeft niet in een schoolgebouw plaats te vinden. Breng onderwijs naar de jeugdige toe. Waar hij of zij zich ook bevindt.
- Het is niet alleen verrijkend voor de jeugdige, maar ook voor de professionals die leren van de 'kruisbestuivingen'.
- Het vraagt van betrokkenen om over de eigen grenzen en werkwijzen heen te kijken. Niet te denken in belemmeringen en gewoon te gaan beginnen.

WIE DOET WAT IN WEL?

‘Eigenlijk voelden we schaamte dat we de jongeren met een vrijstelling niet kenden. We vonden al enige tijd dat we daar iets aan moesten doen, dat we net zo goed een taak hebben voor deze groep jongeren.’ Aan het woord is Carla Harbers, teamleider van het Samenwerkingsverband VO Oss e.o. Zij diende een plan in voor WEL in ontwikkeling, samen met het samenwerkingsverband primair onderwijs.

‘Sommige kinderen hebben in de basisschoolleeftijd al een vrijstelling gekregen en zijn dus nooit bij ons in beeld geweest. Wij krijgen alleen aantallen en geen namen en rugnummers. We gaan er, gemakshalve, vanuit dat ze in beeld zijn bij zorg, dat ze een passende plek hebben en dat iemand zich met hen bezighoudt. Maar is dat wel zo? Of zijn het aannames? Dat wilden we weten.’

Scheiden van rollen

Voor WEL zijn nu vijf jongeren zonder schoolinschrijving in beeld. Carla Harbers besloot zelf deel te nemen aan de Reisleidersopleiding van WEL om de reis van de jongere te kunnen begeleiden. ‘Daar zag ik het belang van het scheiden van rollen. Bij ons deed degene die aan

een jongere verbonden was alles: het gesprek met de ouders, de wensdroom ophalen, het werkatelier begeleiden. In de opleiding werd mij duidelijk dat het veel sterker werkt als degene die het dichtst bij de jongere staat zich bezighoudt met de inhoud en dat een ander het werkatelier leidt.

Benut ook de expertise van mensen buiten de organisatie

‘Mijn meest recente casus gaat over een jongere die moeilijk met anderen in gesprek komt, alleen sociaal wenselijke antwoorden geeft en daar achteraf vaak spijt van heeft. Of stress krijgt omdat hij bang is niet te kunnen voldoen aan wat hij heeft gezegd. Dit gebeurt zeker met nieuwe mensen. Dus moeder gaf aan dat het weinig zinvol zou zijn als ik met hem in gesprek zou gaan over zijn wensdroom. Wie dan wel, vroeg ik. De begeleidster met wie de jongen 2 à 3 keer per week optrekt op de zorgboerderij, stelde voor dat zij het zou doen. Deze persoon is helemaal niet betrokken

bij WEL, maar juist wel bij de jongere. Ik heb de werkkaarten van WEL met haar gedeeld en daar is ze mee aan de slag gegaan. Na een week deelde ze een prachtig woordveld met daarin wensen en dromen, kansen en valkuilen. In een oogopslag kreeg ik nieuwe inzichten. Ik kon focussen op het werkatelier, het proces en de structuur. Dit leert dat het goed werkt ook de expertise van mensen buiten de organisatie te benutten.’

Wensdroom

‘Deze jongen (14) wil meer met leeftijdgenoten en gelijkgestemden doen; op de dagbesteding vindt hij niet echt aansluiting. Hij wil ook meer leren, vooral technische dingen, en misschien wel stagelopen. Voor de begeleidster was de wensdroom aanleiding om te kijken of er op de dagbesteding ook al mogelijkheden zijn om hem meer uit te dagen.

‘Voor hem denk ik niet aan leren in een schoolgebouw, maar meer aan meelopen in een werkplek, als een stage. We gaan het uitproberen, die ruimte biedt deze subsidie. En als we een route vinden die werkt, die hem in ontwikkeling brengt, dan is het veel makkelijker om de gemeente te overtuigen hieraan mee te betalen.’

WAT ALS WEL-DENKERS BIJ ELKAAR KOMEN...

In de afgelopen jaren is er veel gedaan met WEL-denken en WEL-doen. En dat is top! Maar er zijn altijd regio's die verder gaan... in Noord-Groningen en West-Brabant is er een heus WEL-team ontstaan, opererend onder de naam MDO+ en WEL-tafel. En wat gebeurt er als WEL-denkers bij elkaar komen? Dan komt casuïstiek in beweging en worden alle mogelijkheden van

wetgeving, organisaties én mensen benut om samen leren en ontwikkelen voor alle jeugdigen mogelijk te maken. Deze mooie ontwikkeling verdient opvolging. Daarom komen wij graag helpen met een werkatelier, sessie of een heuse WEL-team training! Wil je ook een WEL-team in jouw regio? Wil je weten hoe dat kan en wat het geheim is van samen WEL-doen? Dat kan! Kom naar

de online Handig!-sessie op maandag 27 januari van 10-11 uur of donderdag 6 februari van 12-13 uur. Meld je aan bij lazlovandonkelaar@gedragswerk.nl.

Meer lezen over het WEL-team in West-Brabant, het MDO+? Dat kan hier: [OZA-route om toekomstperspectief van jongeren te behouden – Gedragswerk](#)

RUIMTE MAKEN VOOR ANDERS LEREN

Buiten kaders denken en zoeken naar mogelijkheden buiten wet- en regelgeving. Dat was wat Liane Sloos, adviseur passend onderwijs van het Samenwerkingsverband VO Delft, aansprak in de reisleidingsopleiding van WEL. 'Ik was geïnteresseerd om juist ook preventief gebruik te maken van de methodiek van WEL. Voorkomen dat leerlingen uitvallen, daar ligt mijn focus.'

De casus die Liane Sloos inbracht in de opleiding is die van een leerling van 16 jaar die gestart is in de havo-brugklas met de diagnose DCD, een coördinatie-ontwikkelingsstoornis die ook problemen met plannen en organiseren met zich meebrengt. Dankzij de inspanningen van de school lukt het deze leerling binnenboord te houden en zich te laten ontwikkelen.

Tijdverlenging

Carina Hulspas is als ondersteuningscoördinator van het Stanislascollege Pijnacker nauw betrokken bij deze leerling. 'Bij het intakegesprek waarbij ook de leerkracht van groep 8 aanwezig was bespraken we onder meer de ondersteuning die ze op de basisschool kreeg. Die had betrekking op tijdverlenging bij toetsen, aanpassingen in de gymlessen en begeleiding bij plannen en organiseren. Met extra ondersteuning startte zij bij ons in de havo-brugklas.'

Het probleem met de tijd diende zich al snel aan. Carina Hulspas: 'Van de vijftien vragen bij een geschiedenis-toets kon ze er maar vier maken. Zoveel tijd kwam zij tekort. Maar die vier vragen waren dan wel helemaal goed. De regel is dat we 10 minuten tijdverlenging op een toets van 60 minuten mogen geven. Dat was te weinig voor haar en daarom is ze na 2-havo overstapt naar 3-mavo. Dat ging aanvankelijk, met de toegestane tijdverlenging, goed.'

Grenzen

'In 3-mavo wordt er echter meer van de leerlingen gevraagd en kwam ze weer tijd tekort. De begeleiding die ze al vanaf de brugklas had, liep ondertussen gewoon door. Die richtte zich op ondersteuning bij de zaakvakken, op hoe ze tijd kon winnen en ook op het sociale contact met anderen. Tijdens mondelinge toetsen zei ze bijvoorbeeld niks. Ik ben er toen bij gaan zitten en dan kon ze mij aankijken en antwoord geven op de vragen van de docent. Zo doorliep ze mavo-3; veel ging goed, maar we liepen steeds aan tegen de grenzen van wat mag volgens de regelgeving. Het docententeam dacht mee in mogelijkheden en zette zich in het maximale uit deze leerling te halen.

Toen ontstond er ruimte die we gepakt hebben'

'Uiteindelijk zou ze niet overgaan van 3- naar 4-mavo omdat ze te veel tekorten had. De opties waren uitstromen naar mbo-1 of naar vmbo-kader. We vroegen ons af of dit succesvol zou zijn; het probleem van het tijdgebrek bij toetsen zou hetzelfde blijven. We vonden bovendien dat we haar tekort zouden doen met deze overstap. Toen stelden we de vraag "Wat nou als ze in 4-mavo gaat starten met alleen de vakken waar ze goed in is: Nederlands, Engels, Duits en wiskunde". Ze zou dan mee kunnen met haar eigen groep waar ze zich inmiddels veilig voelt. Dat was ook haar eigen wens.'

Anders kijken

Zo gezegd, zo gedaan. Na een week kreeg Carina Hulspas bericht van de docent Nederlands dat de leerling een 6,7 had gehaald met alleen onderdeel A van de toets. Onderdeel B had ze niet kunnen maken vanwege tijdgebrek. In de

klas had deze docent een vergelijkbare opdracht als proeftoets afgenomen en die had ze heel goed gemaakt. Zo goed dat haar werk als voorbeeld werd genomen voor de rest van de klas.

Datzelfde beeld liet ze zien bij de andere vakken. Carina Hulspas: 'Toen besloten we dat we echt anders moesten gaan denken en kijken voor deze leerling. Daarop heeft de examensecretaris een mail gestuurd naar de Onderwijsinspectie waarin we uitlegden dat noch het vso noch het mbo op dit moment geschikt voor haar zou zijn. De inspectie gaf in het antwoord aan dat nog meer tijdverlenging niet conform de regels is. Maar elders in dezelfde mail stond dat de directie van de school hier maar een besluit over moest nemen. Toen ontstond er ruimte die we gepakt hebben. We kunnen goed onderbouwen dat we haar 50 procent extra tijd gaan geven in de toetsweek. Volgend jaar gaat ze met de zaakvakken aan de slag en ook daarin zal ze examens moeten doen. We hopen dat ze een volledig mavodiploma gaat halen.'

Liane Sloos is blij dat deze leerling extra tijd gekregen heeft. 'We weten niet hoe het verder zal gaan en waar ze haar loopbaan zal voortzetten. Maar voor nu schiet ze hier veel mee op; ze krijgt nog een jaartje extra om door te groeien en sociaal-emotioneel sterker te worden.

'Ik voel nog vaak een spagaat tussen wat mag volgens de regelgeving en wat nodig is om jongeren in ontwikkeling te brengen. Gelukkig zien we de afgelopen jaren meer ruimte en flexibiliteit ontstaan bij leerplicht, en zoals nu blijkt in deze casus, bij de Onderwijsinspectie. Dat is het goede nieuws. Ook in andere casussen kijken we met elkaar steeds beter en breder naar wat er WEL kan.'

REISLEIDER IN DE PRAKTIJK

Ook Reisleider in de praktijk was onderwerp van gesprek aan een van de tafels op de landelijke WEL-dag van 9 oktober jl.

Een samenvatting van de uitkomsten:

- Het is belangrijk om het gedachtengoed en de werkwijze van WEL te borgen in de praktijk.
- Dit vraagt voortdurende aandacht: mensen denken en zeggen al snel 'dat doen we al' en zien niet dat ze weer vanuit beperkte blik kijken.
- Het gaande houden van de beweging, het vergroten van de olievlek, is essentieel zodat mensen elkaar scherp houden en ruimte voelen om de principes van WEL toe te blijven passen.

Henriët Speth is reisleider voor 5 leerlingen po en 5 vo voor het Samenwerkingsverband passend onderwijs Almere. In een filmpje dat gemaakt werd op de landelijke WEL-dag vertelt zij over haar rol en over wat WEL in haar regio teweegbrengt.

[Interview bekijken](#)

HET SNEEUWBAL-EFFECT VAN WEL

Zoals alle samenwerkingsverbanden passend onderwijs streeft ook SWV PPO Doetinchem naar een dekkend aanbod voor alle kinderen in de regio. Dat aanbod wordt regelmatig tegen het licht gehouden. Hebben we alle kinderen in beeld? En komen we tegemoet aan hun onderwijs- en ontwikkelbehoefte?

Eén groep viel op; de kinderen met een vrijstelling 5 onder a die in de dagbehandeling van zorgorganisatie Zozijn zitten. Deze kinderen krijgen intensieve zorg en ondersteuning, en het samenwerkingsverband ziet kansen dit te verrijken met aanbod vanuit onderwijs en didactiek.

Vruchtbare samenwerking

Corine Huisintveld, voorzitter van het Onderwijsloket van het samenwerkingsverband: 'WEL in ontwikkeling hebben we aangegrepen om samen met leerplichtambtenaren deze kinderen beter in beeld te krijgen en te monitoren. Zij weten wie de kinderen met een vrijstelling zijn en wij kunnen vervolgens, in samenwerking met Zozijn, zorgen voor passend aanbod. Dat leidde al

snel tot een vruchtbare samenwerking. Met de leerplichtambtenaren van de vijf gemeenten hebben we nu een overlegstructuur met periodieke afstemming over de kinderen.'

Ontwikkelvraag

Rian Helmink is vanuit het samenwerkingsverband projectleider van WEL in ontwikkeling, samen met orthopedagoog/gegedragwetenschapper Marlinka Groot Nibbelink die deze rol vervult vanuit zorginstelling Zozijn. Voor WEL hebben zij drie kinderen geselecteerd die dagbehandeling krijgen in Kindercentrum Anneriet, een van de locaties van Zozijn. Daarnaast nemen twee kinderen deel van groep Vlinder. Deze kinderen zijn ingeschreven in zorg bij Zozijn, maar groep Vlinder is gesitueerd

in Mariëndael, een school voor speciaal onderwijs. Zo kunnen de kinderen profiteren van de dynamiek die de schoolse omgeving biedt.'

Rian Helmink: 'We zijn gestart met gesprekken met de ouders en de pedagogisch ondersteuners van de kinderen. Wat is de ontwikkelvraag van het kind en hoe kunnen wij daarbij aansluiten? De wens van de moeder van één van de kinderen was de zelfredzaamheid, het gebruik van taal en de interactie van haar dochter te stimuleren. Doel was onder meer dat haar dochter zou leren om hulp te vragen zodat ze niet zo snel in de frustratie zou schieten. De vraag van de pedagogisch ondersteuner was hiervoor handvatten aangereikt te krijgen. Dat hebben we opgepakt. Voor dit meisje is, net als voor de vier andere kinderen, een begeleidingsplan gemaakt. Dat evalueren we elke zes weken.'

Match

'We coachen op het didactisch en pedagogisch handelen van de pedagogisch ondersteuners van Anneriet. Zij ontdekten dat ze al heel veel doen om de ontwikkeling te stimuleren op sensorisch vlak, in het contact, op het gebied van taal en motoriek. Dit doen ze in samenwerking met behandelaren zoals de fysiotherapeut, ergotherapeut en logopedist. De uitdaging zit in de didactische aansluiting. Pedagogisch ondersteuners pikken dat heel makkelijk op omdat het dicht aan ligt tegen wat ze al doen. We hebben gezocht naar een match tussen waar het kind zit in zijn ontwikkeling en waar in de didactische leerlijn zijn ontwikkelingsbehoefte zit. Dat leidt tot betekenisvolle activiteiten zoals bijvoorbeeld tellen tijdens het tafeldekken met de kinderen, interactief voorlezen, het uitlokken van zelf op ontdekking gaan in de ruimte of het verder onderzoeken van de mogelijkheden in rollenspellen.'

Ouder van Jean Carlos: 'Mijn zoon ervaart dat hij mag leren en ontwikkelen vanuit zijn eigen initiatief, ervaart minder druk en ontdekt de ruimte dat hij mag ontdekken.'

'De bedoeling is het aanbod van Anneriet en groep Vlinder te verrijken vanuit de didactiek zodat wij ons straks weer kunnen terugtrekken. Naast de begeleiding van de individuele pedagogisch ondersteuners zijn we teambijeenkomsten gaan organiseren rond ontwikkelingsgericht werken, rond spelontwikkeling en rond de vraag hoe je de ontwikkelingslijnen kunt laten aansluiten bij de didactische leerlijnen. Inmiddels hebben we alle teams van Anneriet kunnen meenemen in het uitbreiden van het betekenisvol aanbod.'

Kruisbestuiving

'WEL heeft een sneeuwbaaleffect', zegt Rian Helmink. 'Doordat twee WEL-kinderen in de Vlindergroep in de so-school zitten ontstaat de vraag of er kruisbestuiving mogelijk is. Hierover hebben we een werkatelier met het management van de verschillende organisaties gehouden. Hoe groot is de bereidheid tot samenwerking? En hoe kunnen we die vormgeven? Welke praktische werkafspraken kunnen we maken? Een convenant tussen het bestuur van de school en van Zozijn is in de maak.

'Doordat we op dit niveau in gesprek zijn en duidelijk is dat de samenwerking op managementniveau gedragen wordt, zijn er al initiatieven waarin pedagogisch ondersteuners van groep Vlinder en leerkrachten van Mariëndael samen optrekken. Een kind van groep Vlinder neemt deel aan de kring in de klas of doet mee

Ouder van Sofie: 'Voor mijn dochter zit het leren in kleine dingen, kleine stapjes en kleine leermomenten! Wij hebben via WEL kansen leren zien, leren aansluiten bij haar initiatief en er samen met haar van te genieten.'

aan de gymles. Een kind uit de klas van Mariëndael vindt met momenten zijn rust op groep Vlinder.

'Dankzij de samenwerking die we binnen WEL hebben kunnen vormgeven, kan er inmiddels zo veel meer dan een aantal jaar geleden. Nu dienen zich nieuwe

vragen aan. Hoe zorgen we dat het voortgang krijgt? Hoe versterken we de samenwerking? Hoe kunnen we onze voorschoolse partijen hier nog meer bij betrekken? Hoe gaan we samen verder met expertisedeling? Hierover gaan we de komende tijd verder in gesprek met alle betrokken partijen.'

AGENDA

Online bij- en meepraatsessies:

maandag 20-1 van 10-11 uur

dinsdag 18-2 van 12-13 uur

donderdag 27-3 van 12-13 uur

dinsdag 15-4 van 10-11 uur

Online Handig!-sessies:

maandag 27-1 van 10-11 uur:

een WEL-team voor jouw regio!

donderdag 6-2 van 12-13 uur:

een WEL-team voor jouw regio!

dinsdag 15-4 van 12-13 uur

Reisleidersopleiding:

4 februari en 11 maart: Utrecht

Daarnaast zijn er mogelijkheden voor incompany-training

Aanmelden voor alle activiteiten via
lazlovandongelaar@gedragswerk.nl